

الركن الأول: في المياه

بخش اول: آبها

فيه أطراف:

چند نوع است:

الأول: في الماء المطلق

نوع اول: آب مطلق

وهو: كل ما يستحق إطلاق اسم الماء عليه من غير إضافة وكله طاهر مزيل للحدث والخبث، وباعتبار وقوع النجاسة فيه ينقسم إلى: جار، ومحقون، وماء بئر.

آب مطلق به هرگونه مایعی گفته می‌شود که اسم آب بدون آنکه چیزی به آن اضافه شود بر آن صدق کند؛⁽¹⁾ و تمام انواع آن، پاک و از بین برنده حدّث⁽²⁾ و نجاست است، و از لحاظ قرار گرفتن نجاست در آن، به سه گروه تقسیم می‌شود: جاری، راکد و آب چاه.

أما الجاري : فلا ينجس إلا باستيلاء النجاسة على أحد أوصافه (اللون، أو الطعم، أو الرائحة)، ويظهر بكثرة الماء الطاهر عليه - متدافعاً - حتى يزول تغيره. ويلحق بحكمه ماء الحمام إذا كان له مادة . ولو مزجه طاهر فغيره أو تغير من قبل نفسه لم يخرج عن كونه مطهرا ما دام إطلاق اسم الماء باقياً عليه.

1- هرچند که چیزی اندکی مانند نمک یا گِل به آب اضافه شده باشد به‌گونه‌ای که به آن، اسم آب به‌تنهایی صدق کند مانند آب دریا یا اینکه شور است ولی به آن آب گفته می‌شود، برخلاف آن مانند آب پرتغال و آب سیب و... که به آن‌ها اسم آب، به‌تنهایی صدق نمی‌کند. (مترجم)

2- حدّث چیزی است که رفعتش نیاز به نیت دارد مانند خواب یا خروج باد از شکم، اما برطرف کردن خبث (نجاست) نیاز به نیت ندارد، مانند شستن خون روی لباس. (احکام الشریعه بین السائل و المجیب جزء اول، طهارت ص 11)

آب جاری: (3) فقط با غلبه نجاست بر آن و تغییر یکی از اوصاف سه‌گانه‌اش (رنگ، مزه یا بو) نجس می‌شود [یعنی صفات نجاست بر آن غلبه کند]، و زمانی پاک می‌شود که آب پاک فراوان به‌طور مستمر به آن اضافه شود تا اینکه تغییر به وجود آمده در آن از بین برود. آب حمام نیز اگر متصل به منبعی باشد، حکم آب جاری را دارد. (4) اگر چیز پاکی با آب جاری مخلوط شود و اوصافش را تغییر دهد یا به خودی خود تغییر کند، تا زمانی که اسم آب بر آن صدق کند از حالت پاک‌کننده بودن خارج نمی‌شود.

وأما المحقون: فما كان منه دون الكرفإنه ينجس بملاقاة النجاسة، ويطهر بإلقاء كره عليه فما زاد دفعة، ولا يطهر بإتمامه كراً. وما كان منه كراً فصاعداً لا ينجس إلا أن تغير النجاسة أحد أوصافه. ويطهر بإلقاء كره عليه فكر حتى يزول التغير. ولا يطهر بزواله من نفسه، ولا بتصفيق الرياح، ولا بوقوع أجسام طاهرة فيه تزيل عنه التغير.

آب راکد: مقداری از آب که حجمش کمتر از گُر باشد به‌وسیله تماس با نجاست نجس می‌شود، و با ریختن یک حجم آب گُر (457 لیتر) یا بیشتر به‌صورت مستمر بر آن- پاک می‌گردد؛ ولی اگر مقدار آب نجس شده را به حد گُر برسانیم، پاک نمی‌شود. (5) اگر آب راکد به اندازه گُر یا بیشتر از آن باشد فقط زمانی نجس می‌شود که نجاست یکی از اوصافش را تغییر دهد؛ که در این صورت باید به اندازه یک حجم آب گُر به آن اضافه نمود تا پاک شود؛ و اگر تغییر به وجود آمده در آن از بین نرفت، باید یک حجم آب گُر دیگر بر آن افزود و این کار را آن قدر ادامه داد تا تغییر حاصل از نجاست از بین برود. اگر تغییرات حاصل از نجاست، به خودی خود یا با وزیدن باد و یا با انداختن اجسام پاک در آن از بین برود، پاک نمی‌شود.

والكر: (457 لتر)، أو ما كان كل واحد من طوله وعرضه وعمقه ثلاثة أشبار ونصفاً. ويستوي في هذا الحكم مياه الغدران والحياض والأواني.

3- آبی که بر زمین جاری شود و سرچشمه‌ای داشته باشد؛ مانند آب قنات یا چاه موتور و در این زمان آب لوله‌کشی شهرها که از مخازن آب شهری وارد لوله‌ها می‌شود. (احکام الشریعة بین السائل و المجیب، جزء اول، طهارت: ص 12)

4- در حال حاضر، آب‌هایی که در لوله‌کشی منازل در شهرها استفاده می‌شود و به مخزن آب شهر متصل است و آب باران حکم آب جاری را دارد. منزلی که در آن، منبع آب فوقانی وجود دارد و به لوله‌کشی ساختمان متصل است، حکم آن آب تابع حجم منبع می‌باشد یعنی اگر به اندازه گُر و یا بیشتر باشد حکم آب جاری را دارد. (احکام الشریعة بین السائل و المجیب جزء اول، طهارت ص 12)

5- البته باز کردن مستمر شیر آب بر آن نیز اگر دارای جریان باشد و متصل به مخزن آب شهری یا منبعی بیش از گُر باشد کفایت می‌کند. (احکام الشریعة بین السائل و المجیب جزء اول، طهارت ص 15)

آب کر: معادل 457 لیتر⁽⁶⁾ است یا آبی که طول و عرض و عمق آن هرکدام سه و جب و نیم باشد. این حکم برای آب برکه‌ها، حوض‌ها و ظرف‌ها یکسان است.

وَأما ماء البئر: فإنه ينجس بالملاقاة إذا كان ما فيه أقل من كر وماؤه يأتيه بالرشح، أما إذا كان ماؤه يأتيه بالعين المتصلة بمادة الماء الجوفي أو كان ماؤه كراً فما فوق فلا ينجس إلا بتغير أحد أوصافه: اللون أو الطعم أو الرائحة. وطريقة تطهيره: ينزح منه ماء بحسب ما وقع فيه.

آب چاه: اگر آب درون آن کمتر از کُر بوده و آب ذره‌ذره از زمین خارج شود، در تماس با نجاست، نجس می‌شود؛ اما اگر آب چاه از چشمه‌ای متصل به منبع جوشان زیرزمینی تأمین شود و یا اینکه مقدار آبش به اندازه کُر یا بیشتر از آن باشد، فقط با تغییر یکی از اوصافش (رنگ و بو و مزه) نجس می‌گردد. برای پاک کردن آن باید از چاه با توجه به چیزی که در آن افتاده است. آب بکشند تا پاک شود:

من موت العصفور إلى الدجاجة (أو ما في حجمها) فيه: بين (10 لتر-100 لتر) بحسب حجم الحيوان وحاله، والعقب والحية والوزغ ينزح لها بين (30 لتر-70 لتر) بحسب حجم الحيوان وحاله.

۱- برای مردار گنجشک یا مرغ (یا آنچه هم‌حجم آن‌ها باشد) بین 10 تا 100 لیتر متناسب با حجم حیوان و وضعیت مردار، و برای مردار عقرب و مار و سمندر (مارمولک بزرگ) بین 30 تا 70 لیتر متناسب با حجم حیوان و وضعیت مردار، آب از چاه کشیده می‌شود.

من موت الشاة أو الكلب (أو ما في حجمها) فيه: بين (100-460 لتر) بحسب حجم الحيوان وحاله.

2- برای مردار گوسفند یا سگ (یا آنچه هم‌حجم آن‌ها باشد) کشیدن 100 تا 460 لیتر آب متناسب با حجم و وضعیت مردار.

من الدم أو البول أو العذرة أو المنى أو المسكر فيه: بين (70-460 لتر) بحسب كثرة ما وقع وحاله، فإذا كانت العذرة سائلة أو تفسخت ينزح (400 لتر)، وإذا كانت جامدة ولم تتفسخ ينزح (100 لتر) بعد إخراجها.

۳- برای خون، ادرار، مدفوع، منی یا مایعات مست‌کننده، بین 70 تا 460 لیتر، متناسب با حجم نجاست و وضعیت آن. اگر مدفوع روان شده یا در آب متلاشی شده باشد، باید 400 لیتر آب کشید؛ اما اگر سفت بوده و متلاشی نشده باشد باید بعد از خارج کردن آن، 100 لیتر آب کشید تا آب چاه پاک شود.

6- در حالت اختیار نمی‌توان میزان آب کُر را با کیلوگرم تعیین نمود اما در حال اضطرار اشکالی ندارد؛ در این صورت جرم آب را باید تبدیل به حجم نماید و اگر چگالی آب را ننمیدانست 457 کیلو آب را به عنوان یک حجم کُر محسوب نماید. (احکام الشریعه بین السائل و المَجِيب جزء اول، طهارت: ص 15)

من موت الحمار أو البقرة أو الجمل وشبهها فيه بين (460-700 لتر) بحسب حجم الحيوان وحاله.
4- برای مردار الاغ، گاو، شتر و شبیه آنها 460 تا 700 لیتر متناسب با حجم حیوان و وضعیت مردار.

من موت الإنسان ينزح (700 لتر).

5- برای جسد مرده انسان 700 لیتر آب از چاه کشیده می شود.

فإن بقي في الماء لون أو طعم أو ريح من تفسخ الحيوان أو من دم أو بول أو خمر أو غيره نزح من البئر ماء حتى ينقى الماء وتذهب الريح واللون والطعم التي طرأت من النجاسة.

اگر بعد از دور ریختن آب به اندازه های گفته شده، باز در آب رنگ، بو یا طعم نجاست از متلاشی شدن مردار، خون، مسکر یا غیره باقی بماند، باید آن قدر از آب دور بریزند تا رنگ، بو و طعم نجاست از بین برود.

فروع ثلاثة:

سه نکته:

الأول: حكم صغير الإنسان في النزح حكم كبيره.

1- در مورد افتادن جنازه انسان در چاه، جسم کودک و بزرگسال یک حکم را دارد.

الثاني: اختلاف أجناس النجاسة موجب لتضاعف النزح، وإن تماثل تضاعف النزح أيضاً.

2- اگر چند نجاست با هم در چاه بیفتند چه از یک نوع باشند و چه متفاوت. مقدار آبی که باید دور ریخته شود به همان نسبت زیاد می شود و برای هر کدام به مقدار تعیین شده آب کشیده می شود.

الثالث: إذا تقطع الحيوان (الكلب وما فوقه) أو تفسخ في البئر نزح جميع مائها، فإن تعذر نزحها لم تطهر إلا بالتراوح أو الضخ يوم إلى الليل، وهذا هو الأفضل حتى فيما دون الكلب.

3- اگر مردار حیوان (سگ و بزرگتر از آن) در آب چاه تکه تکه یا متلاشی شود، تمام آب چاه باید کشیده و دور ریخته شود. اگر این کار ممکن نبود، آب پاک نمی شود، مگر اینکه به صورت پیایی و بدون توقف از روز تا شب از چاه آب کشیده شود و یا به وسیله پمپاژ، آب را بیرون بکشند. در مورد مردار کوچکتر از سگ هم این کار بهتر است.

ويستحب أن يكون بين البئر والبالوعة خمسة أذرع إذا كانت الأرض صلبة، أو كانت البئر فوق البالوعة، وإن لم يكن كذلك فسبع. ولا يحكم بنجاسة البئر إلا أن يعلم وصول ماء البالوعة إليها. وإذا

حكم بنجاسة الماء لم يجز استعماله في الطهارة مطلقاً، ولا في الأكل ولا في الشرب إلا عند الضرورة. ولو اشتبه الإناء النجس بالطاهر وجب الامتناع منهما، وإن لم يجد غير مائهما تيمم.

اگر زمین سفت باشد یا اینکه چاه آب بالاتر از چاه فاضلاب باشد، مستحب است بین چاه آب و چاه فاضلاب پنج ذراع فاصله باشد، ولی اگر چنین نبود [زمین سفت نبوده و چاه بالاتر از فاضلاب نباشد]، بهتر است فاصله هفت ذراع در نظر گرفته شود. فقط در صورتی که یقین حاصل شود آب فاضلاب به چاه رسیده باشد می‌توان به نجس بودن آب چاه حکم نمود.⁽⁷⁾ اگر نجاست آب چاه محرز شود، استفاده از آن برای طهارت [یعنی چه پاک نمودن اشیا و چه وضو یا غسل] و مصرف آن برای خوردن و نوشیدن به هیچ‌وجه جایز نیست، مگر در صورت وجود ضرورت. اگر ظرف آب نجس و آب پاک از یکدیگر معلوم نباشد واجب است از هر دو اجتناب شود و در صورت نبودن آب دیگر، باید تيمم نمود.

7- نکاتی در مورد چاه فاضلاب:

(الف) یکی بودن چاه فاضلاب و چاه آشپزخانه کراهت دارد، مگر این‌که از ورود باقیمانده‌های غذا به داخل چاه جلوگیری شود.
(ب) در زمان باریدن باران، آب جدول‌های کنار خیابان در صورتی‌که در آن عین نجس دیده شود نجس محسوب می‌شود، مگر اینکه آب باران بر آن غلبه کرده و آن را از بین ببرد و اوصافش نیز ناپدید شود. به‌طور کلی در هنگام باران، آب جدول‌ها، آب فراوان پاک قلمداد می‌شود که نجاست به آن ضرری نمی‌رساند، مگر این‌که یکی از اوصاف سه‌گانه‌اش تغییر کند.

(ج) آبی که در گودال‌های اطراف بعضی خانه‌ها جمع می‌شود، در زمان باریدن باران، حکم آب جاری و بعد از قطع شدن باران حکم آب راکد را دارد. (احکام الشریعه بین السائل و المجیب جزء اول، طهارت: ص 18)